Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1015

РІК LXI. Ч. 204. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 30-го ВЕРЕСНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 30, 1953. No. 204. VOL. LXI.

ГУБ. ВОРРЕН — КАНДИДАТ НА ГОЛОВНОГО СУДДЮ

ЙОГО РЕКОМЕНДУЄ БРАВНЕЛЛ ПРЕЗИДЕНТОВІ НА ОСНОВІ ДОТЕПЕРІШНЬОЇ ПРАЦІ ВОРРЕНА

Вашингтон. — Генеральний прокурор ЗДА, Герберт Бравнелл відбув конференцію з президентом Айзенгавером, на якій рекомендував Ірла Воррена, губернатора Каліфорнії, на головного суддю Найвищого Суду, який то пост звільнився після смерти Винсона. Ця номінація повинна відбутись перед 5 жовтня, щоб Найвищий Суд міг зібратися в комплекті. Гадають, що номінація каліфорнійського губернатора, республіканця Воррена на цей пост запевнена, бо дотеперішня його праця робить його найсильнішим і найвідповіднішим кандидатом на це високе становище. Воррен проявив себе як здібний адміністратор одного з найбільших стейтів і як добрий правник, працюючи як адвокат, а також як прокуратор і генеральний прокуратор стейту Каліфорнія. Як губернатор він підписав 10,000 законів, з яких жоден не був скасований вищими судовими інстанціями. За кандидатуру Воррена промовляє і його чесність, яка здобула йому симпатії всього населення ЗДА. Дотеперішня діяльність Воррена показує, що його політичні думки збігаються з політичною лінією президента Айзенгавера. Воррен критично висловився про закон в справі Найвищого Суду, який вносив бувший президент Рузвелт, а також критикував зарядження бувшого президента Трумана, коли той захотів був сталеву промисловість, яке то рішення скасував Найвищий Суд. Воррен народився 1891 року, здобув титул доктора прав 1914 року, служив в армії під час першої світової війни, а пізніше займав правничі становища, приватні і в стейтовій адміністрації. Коли він буде іменований головним суддею Найвищого Суду, після нього залишиться вільний пост губернатора Каліфорнії, який хоче зайняти республіканець, заступник губернатора Гудвін Дж. Найт, під час виборів найближчого року. Найт злосив свою кандидатуру на цей пост, не знаючи ще, що Воррен відійде на пост головного судді до Вашингтону.

ЗАСУДЖУЄ ВІЙСЬКОВИЙ ПІДРУЧНИК В СПРАВІ СССР

Ігор Боголєпов в своїх свідченнях перед очолюваною сенатором Мек Карті сенатською Слідчою Комісією, зізнав, що підручник відносно СССР, яким користувалася американська армія до цього року, є „101-процентовою комуністичною пропагандою".

Індія закликає до неформальної розмови великої чвірки

Об'єднані Нації, Н. Й. — Крішна Менон, головний делегат в ОН, у своїй промові, що її виголосив в Генеральній Асамблеї в понеділок 28 ц. м., запропонував, щоб чотири великодержави, а саме — як заявив потім кореспондентам — З'єднані Держави, СССР, Англія і Франція, відбули „неформальну конференцію". Він заявив, що не пропонує ніякої „магічної формули", але така конференція „повинна б бодай очистити повітря". Далі він сказав кореспондентам, що, на підставі реакції на його пропозицію, він зорієнтується, чи має подати відповідний формальний внесок в ОН. Водночас індійський делегат запропонував, щоб ОН окремою декларацією заборонили вживати атомові й водневі, а також запальні бомби. Про заборону вживання газів і бактерій у війні він згадав також, але зазначив, що ті роди зброї вже осуджені попередніми міжнародними конвенціями. Кажучи про конференцію „великої чвірки", індійський делегат навів цілу низку подібних сугестій, зроблених чи то альянтами, чи Совєтами. Аргументуючи потребу такої конференції, зазначив, що великі держави, зокрема „два велетні", ЗДА і СССР, несуть велику відповідальність. Крішна Менон вказав при тому, що не пропонує участи Індії, бо „малі потуги" з малою збройною силою не всилі запобігти небезпеці агресії. Він назвав конкретно ті проблеми, що їх мали б обговорити голови 4-ох великодержав: проблему Німеччини, Кореї, Австрії і роззброєння, не згадавши двох точок, що їх згадав був в своїй промові в ОН 17 вересня американський державний секретар Дж. Ф. Даллес, а саме „державну незалежність російських сусідів" і „відмову совєтської комуністичної партії від поваления силою незалежних урядів".

ПІДПИСАВ ДОГОВІР

Американський амбасадор в Еспанії, Джеймс С. Данн, підписує оборонний договір, на підставі якого ЗДА матимуть в Еспанії морські і авіяційні бази в заміну за господарську і військову допомогу Еспанії.

МОСКВА ЗНОВУ ПРОПОНУЄ КОНФЕРЕНЦІЮ „ВЕЛИКОЇ П'ЯТКИ"

Париж. — Французьке міністерство закордонних справ повідомило, що уряд Совєтського Союзу передав амбасадорам трьох західних великодержав в Москві окрему ноту, в якій пропонує конференцію „великої п'ятки" для розглянення всіх проблем, що спричинюють теперішнє напруження в світі. В конференції мали б взяти участь представники З'єднаних Держав, Британії, Франції, Совєтського Союзу й червоного Китаю. Рівночасно Москва пропонує великодержавну конференцію в справі Німеччини й Австрії, але вже без участи комуно-китайського „великого". Совєтська нота мала б бути відповіддю на ідентичні ноти трьох західних великодержав з 2-го вересня, в якій пропоновано великодержавну конференцію в справі Австрії й Німеччини. У Вашингтоні дістали загальне повідомлення про передачу амбасадорам нової совєтської ноти, але ще очікують на її подрібиці. Американська амбасада в Парижі повідомила, що Москва мала цим разом погодитись на великодержавну конференцію в справі Німеччини без будь-яких передумов, натомість виключає з тієї конференції справу Австрії. Натомість невідомо, чи Кремль якнебудь узалежнює конференцію „великої чвірки" в справі Німеччини від пропонованої ними конференції „великої п'ятки" в справі світових проблем. Тим часом з Лондону повідомлено, що прем'єр Винстон Черчил знову висловився в користь пропонованої ним вже раніше зустрічі голів чотирьох великодержав. Державний департамент у Вашингтоні, очікуючи подробиць нової совєтської ноти, зареагував „холодно" на нові пропозиції прем'єра Черчіла. Хоч з урядових кол у Вашингтоні підтверджується „готовість" дискутувати на тему міжнародного відпруження, проте повторюється попередні застереження, щоб Совєтський Союз дав раніше не словні запевнення, але фактичні докази, що він бажає собі такого відпруження. Звертають увагу, що теперішні розмови в справі Кореї не тільки не дають жадної заохоти, але радше відраджують від дальших конференцій. В своїй ноті з 2-го вересня західні великодержави пропонували Москві відбути конференцію в справі Німеччини й Австрії в Швайцарії в днях 15-го жовтня.

Колишні червоні підтримують закиди МекКарті

Вашингтон. — Сен. Джосеф Мек Карті висунув трьох свідків, щоб зміцнити свої закиди проти публікації Армії про життя Сибіру. По виході у світ цієї публікації Мек Карті гостро виступив проти неї, заявивши, що в ній розкриваються важливі таємниці і подається шкідливі відомості, які постали внаслідок комуністичного просякання в американське життя. Публікація ця призначена для керівних чинників і дає інформації на випадок, якщо б американські відділи опинились в Сибіру. Заголовок її: „Психологічні і культуральні риси совєтського Сибіру". Як свідок Мек Карті, перший виступив перед Постійною Сенатською Комісією Л. Буденц, бувший комуніст, що тепер викладає у Фордгемському університеті. Буденц ствердив, що книжка про Сибір здається йому працею комуністів. Погляд Буденца підтримали Ігор Боголєпов, б. російський полковник, що втік до Німеччини, та В. Петров, втікач з СССР під час останньої війни, який тепер викладає російську мову в Єйльському університеті. Свідки назвали публікацію, „дуже небезпечну."

Секретар летунства заповідає масову продукцію літаків В-52 і F-100

Вашингтон. — Секретар летунства Гарольд Е. Толбот подав до відома на журналістичній конференції, що ЗДА приступають до масової продукції восьмитурбомоторового бамбовика В-52, який являєтся кращим від бомбовика В-36. Також збільшують продукцію бойового літака F-100, який летить із швидкістю звуку. Щоб підняти продукцію бомбовика В-52, будують другу фабрику в стейті Кензас, що коштуватиме 250,000,000 дол. Досі виробляли цей бомбовик в Сіатлі в стейті Вашингтон. Нова фабрика скріпить безпеку країни в цій ділянці, бо фабрика в Сіатлі може бути головною метою для ворожих літаків. Толбот заявив, що плянована продукція нових літаків збільшить летунські сили на сім крил важких бомбовиків, а всі летунські сили ЗДА матимуть 143 крила (одно крило — від 30 до 75 літаків, залежно від типу літака та їхнього призначення). Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив на цій конференції, що ЗДА реалістично дивляться на існування атомової і водневої бомби в СССР. Він сказав: „Ми мусимо дивитися правді в вічі, що СССР, якщо не має, то в короткому часі зможе продукувати бомби всякої величини".

МекКарті називає містифікацією появу Берії закордоном

Вашингтон. — Сенатор МекКарті заявив, що поголоски про появу Берії треба вважати за містифікацію, і що еспанський уряд видасть вкорóті відповідну заяву в цій справі. Це вперше сен. МекКарті назвав країну, в якій мав би перебувати Берія, бо в попередніх своїх заявах він згадував тільки про одну европейську країну. Сенатор Джозеф МекКарті заявив дослівно таке: „Я непереконаний ані так ані так, але здається, щораз більше, що це — не Берія". Сенатор МекКарті давніше вже згадав у цю історію про появу Берії закордоном, і навіть хотів кликати його на свідка перед Сенатську Слідчу Підкомісію, яку він очолює, коли б „Берія" приїхав до ЗДА. Тепер виявляється, що хтось удає Берію, і в той спосіб свідомо чи несвідомо, щоб зробити добрий інтерес.

Труман за міцну оборону і за розмови з червоними

Ню Йорк. — На засіданні Фундації Чотирьох Свобод у нюйоркському готелі Валдорф Асторія промовляв бувший президент Труман. Промова його була виголошена під час обіду в присутності 1,400 осіб. Труман закликав до позапартійної підтримки „дійсно міцної оборони" й до готовости, „у тісному порозумінні з нашими союзниками" та з затриманням спільної сили, розпочати заходи для усунення розходжень з совєтським бльоком. Труман домагався боротьби за волю однаково, як всередині країни, так і поза нею, вказуючи, що є чинники, які підривають довір'я до Об'єднаних Націй, до союзників і до власних співгромадян. Таким чином, на думку Трумана, давні ізоляціоністи стають новими націоналістами й імперіялістами. Одначе ці вислови Трумана, подібно як і його недавня промова в Шікаго, не були спрямовані виразно проти діячів теперішнього уряду президента Айзенгавера або проти когонебудь з-поміж республіканців. Навпаки, промовець виразно закликав підтримувати, без огляду на партійну приналежність, політику, що зрямує до міцної оборономоможности країни. В кінці промови Труман подав свої головні засади, в яких зокрема вимагає: підтримки НАТО, европейської спільноти, Пакту Ріо, Тихоокеанського союзу, технічної та економічної допомоги недорозвиненим країнам та розв'язання суперечностей з Совєтами „терпеливими і мирними розмовами".

Розмова президента з дорадником „Четвертого Пункту"

Вашингтон. — Е. Джанстон, керівник відновленої ради Дорадників Міжнародного Розвитку заявив, що члени його ради переконані, що Четвертий Пункт програми для недорозвинених країн не втратить своєї важливости, бувши охоплений рамами загального пляну закордонної допомоги. Свої враження Е. Джанстон висловив після нарад його групи з президентом Айзенгавером і директором Адміністрації Закордонних Дій Е. Стассеном, підкресливши, що йому приємно, що „людяні задуми" ще діють. Рада, яку очолює Е. Джанстон, створена для порад урядові щодо Пункту Четвертого. Вона розроблятиме свої поради в трьох головних напрямних і подасть їх урядові в кінці листопада.

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ В ІСТОРІЇ РАЧЕСТЕРУ

ПОНАД 3.000 УКРАЇНЦІВ МАНІФЕСТУВАЛО ВУЛИЦЯМИ МІСТА В РОКОВИНИ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ; ДЕСЯТКИ ТИСЯЧ ПРИГЛЯДАЛИСЬ ПОХОДОВІ; ШИРОКИЙ ВІДГОМІН В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРЕСІ

Рачестер, Н. Й. — Минулої суботи, дня 26-го вересня, тут відбулася велика українська маніфестація в 20-ті роковини зорганізованого Москвою голоду в Україні. В маніфестаційному поході, згідно з твердженням місцевої американської преси, взяло участь понад 3,000 осіб, а десятки тисяч інших приглядалися походові. Ясна й тепла погода сприяла успішній маніфестації, що була найбільшою не тільки українською, але й взагалі етнічною маніфестацією в тому місті, бо досі ще жадна національна група не мала дозволу маніфестувати головними вулицями міста в суботу. Маніфестаційний похід закінчився велелюдним збіранням в міському Вашингтон парку. Місцева „Демократ енд Кронікл" з 27 вересня на тему цієї української маніфестації пише:

„Визвольну політику З'єднинених Держав, скеровану на моральну й матеріяльну допомогу поневоленим народам за залізною заслоною, вітало вчора майже 3,000 українців, що зібралися у Вашингтонському сквері для відзначення річниці. Величезна антикомуністична маніфестація була влаштована для відзначення 20-их роковин штучного голоду, жертвою якого впало в Україні в роках 1932-1933 шість мільйонів осіб, коли Кремль почав політику вигублювання, щоб зламати спротив комунізмові в тій — „житниці Европи". Рівночасно відзначено теж і 15-ті роковини Вінницької масакри, в якій 12,000 осіб вбила совєтська таємна поліція. Тисячі осіб, багато з них в багатобарвних національних костюмах, зібравшись перед будинком Морської Міліції, слухали, як Дмитро Галичин, екзекутивний заст. голови Українського Конґресового Комітету з Ню Йорку, заявляв, що в той час, коли деякі европейські нації намагаються здобути мир за всяку ціну, вовкочий український нарід в своїй поневоленій совєтською Росією Україні, невпинно продовжує визвольну боротьбу, очолювану УПА, Українською Повстанською Армією..."

Навівши дальші головніші думки з промови п. Галичина, зокрема підкресливши його твердження, що здійснена американська визвольна політика була б „ударом в Ахілеву п'яту совєтсько-російської тюрми народів", газета далі пише:

„Конгресмен Кенінет Б. Кітінг, який особисто не міг взяти участи в зібранні, твердив у відчитаній Василем Повичем, головою Комітету, заяві, що „політика визволення з єдиною політикою, що може принести нам мир." Він в дальшому закликав до заходів для масової „втечі на

(Закінчення на стор. 4-тій)

Альянти протестують проти пропаґанди Невтральної Комісії в Кореї

Токіо. — Командування військ ОН в Кореї склало офіційний протест проти поширювання Невтральною Репатріяційною Комісією листа поміж полоненими некомуністами. В цьому листі намовляється полонених до повороту і обіцяється їм волю. Представники ОН заявили, що, проаналізувавши цей лист, вони прийшли до переконання, що йде в ньому радше про репатріяцію, як про виявлення свобідної волі полонених. Представники альянтів аргументували свій протест тим, що поширювання серед полонених лист порушує постанови про спосіб їх переконування. Представник Невтральної Комісії заявив, що перші сходини, на яких переконувано б полонених, щоб вони добровільно репатріювались, знову відложено. Індійці виправдуються, що переклад листа, написаного по-китайськи, на англійську мову не зовсім правильно віддає дух оригінального тексту. Альянти опротестовують головно заяву Невтральної Комісії, зроблену в тому листі, що, мовляв, всі полонені мусять вислухати пояснення, що їх даватимуть їм представники обох сторін, — тим часом альянти стоять на становищі, що не можна силувати полонених вислухувати когось, кого вони не бажають вислухувати.

Англійська соціялістка проти наклепів на ЗДА

Марґейт, Англія. — На відкритій тут річній конференції англійської Лейбор Парті, в якій бере участь 1,200 делеґатів, гостро атаковано З'єднані Держави, включно до повторювання комуністичних наклепів, про те, що, наприклад, през. Айзенгавер і державний секретар Дж. Ф. Доллес підбурюють Східню Німеччину до бунту, щоб „задовольнити Вол Стріт". Війну в Кореї описувано, як „інтервенцію" збоку Синґмана Рі. Англії, мовляв, загрожує господарська руїна внаслідок обмежень у міжнародній торгівлі, що їх перевели ЗДА. Один лейбуристський парляментарний посол Дейвіс прославляв „нове життя в СССР" і заявляв, що ЗДА стримують довіз ліків до Китаю, чим доконують „нелюдського і протихристиянського вчинку". Інший посол, Юз, домагався зменшити зброєння, яке „всеодно не всилі стримати походу комунізму". Проти тих промовців гостро виступила лейбуристська посолка Марґарет Гербісон, збиваючи один за другим аргументи комунофілів. Вона пригадала, що не ЗДА, а СССР почав збройтися, бо власне ЗДА і Англія наймасовіше по-війні, які в рр. 1945-48 цілком роззброїлись. Далі вона пригадала, що саме англійський лейбористський уряд вперше зменшив обсяг своєї торгівлі з Совєтами і Об'єднані Нації, а не ЗДА заборонили в травні 1951 р. експорт до комуністичного Китаю і Північної Кореї. Гербісон спростувала теж легенду про господарську „руїну" Англії внаслідок припинення торгівлі з комуністичними державами: ця торгівля становить тільки 6.12 по стороні імпорту і 6.27 по стороні експорту, а в останніх роках британський експорт до комуністичних держав зріс, а не зменшився. Промова тієї посолки викликала величезне враження.

Окрема комісія досліджуватиме підривну діяльність в нюйоркських каледжах

Ню Йорк, Н. Й. — Рада Високого Шкільництва в Ню Йорку призначила окрему шестичленну комісію, яка має досліджувати підривну діяльність у чотирьох міських каледжах. На чолі комісії стоїть Ґустав Дж. Розенберґ. Вона має право переслухувати всіх членів професорського збору і „всіх інших", а також має право „дисциплінарної акції" супроти кожного, хто не схоче співпрацювати з нею. Створення цієї комісії стоїть у зв'язку з ухвалою Ради Директорів, яка поставила комуністичну партію на списку підривних організацій. Згідно з законом Фейнберґа з 1949 р. мають бути звільнені з праці всі професори у міських школах, які належать до підривних організацій.

Польські комуністи інтернували кардинала Вишинського

Лондон. — Варшавське радіо повідомило, що варшавський уряд заборонив примасові Польщі, кардиналові Вишинському виконувати функції, зв'язані з його становищем в польській римо-католицькій Церкві, і водночас „дозволив" йому переселитись до одного з монастирів. Польський комуністичний уряд закидає кардиналові, що він „діяв проти держави", а уряд, мовляв, бажає „нормальних взаємин між Церквою і державою". Комуністична „Трибуна Люду" обвинувачує Вишинського, що він не доніс урядові про „злочинну діяльність" засудженого в міжчасі на 12 років за „шпигунство" єпископа Качмарека. Польські комуністи атакували Стефана Вишинського відразу, як він став наступником примаса кардинала Глонда, що помер в 1948 р. Вишинського був у травні 1951 р. в Римі, де говорив про становище польської католицької Церкви за комуністичного режиму, але не поїхав до Риму, коли його призначено кардиналом, бо боявся, що не зможе вернутися до Польщі. Варшавське радіо повідомило, що польський єпископат для виконування обов'язків примаса вибрав 60-літнього єпископа Міхала Клєпача з Лодзі.

Близьке англо-єгипетське порозуміння у справі Суезу

Каїро. — Порозуміння з Англією в справі відкликання англійських військ з Суезу, є „так, як би вже підписане", — заявив віцепрем'єр Єгипту полк. Нассер. Сказано це після 2 і пів-годинної наради між англійськими і єгипетськими делеґатами. Після тієї наради відбулося засідання єгипетської Революційної Ради під проводом прем'єра Наґіба, при чому приявний був також правний дорадник Солиман Гафез. З того здогадуються, що мова йшла вже про формулювання на письмі осягненої догоди. Подробиці догоди тримаються ще в таїні, але назагал відомо, що англійці погодилися забрати з Суезу свої війська, що їх тримають там уже 70 років. Тепер є там 80,000 англійського війська. Воно залишить Єгипет впродовж 18 місяців від підписання умови. Протягом трьох років залишаться ще 4.000 англійських техніків, які вишколюватимуть єгиптян, щоб тримати в порядку канал. Єгипетський генерал — на означення суверенности Єгипту — буде командувачем над обширом Суезу, а англійський старшина його „технічним дорадником". На випадок нападу якоїсь потуги на одну з арабських держав, але не на Туреччину та Іран, Англія матиме право ввести своє військо для забезпечення недоторкальности Суезького каналу. Всі англійські споруди залишаться за англійцями — поки Суез цілком не перейде під контролю Єгипту.

В АМЕРИЦІ

● **Ціни волового м'яса** значно подорожіли, як сповіщає з Шікаго Американський Інститут М'яса. Т. зв. „виказ цін споживачів" стверджує, що за липень - серпень в роздрібному продажі ціни на воловину підскочили на 6 відсотків. Це явище непригоде, бо гуртові ціни за цей час на м'ясо визили зниження.

● **Понта видала нові трицентові марки** з малюнком вантажного авта на першому плані. Марки відзначають п'ятидесятирічча вироби вантажних авт. Уперше марки продаватимуться в Лос Анджелес 27 жовтня.

● **Бувший през. Труман**, перебуваючи в Ню Йорку, рекомендував демократичним виборцям голосувати на „демократа його типу" Роберта Ф. Ваґнера як на кандидата на посадника Ню Йорку.

● **Розбився літак** коло Луісвілі в Кентоки, який віз 42 особи з військового табору Кілмер в стейті Н. Дж. до Форту Нокс в Кентокі. 21 вояк загинув, в 21 особа поранена. Більшість вояків були порторіканського походження.

● **Губернатор Дюї визначив** тиждень преси, який цього року триватиме від 1 до 8 жовтня в стейті Ню Йорк. Дюї заявив, що населення стейту Ню Йорк має найкращу пресу в світі, яка вільна й дає дозволю інформує його про положення в цій країні і світі.

● **В Ню Йорку заарештовано** Семюеля Лібермана, тергові самоцвітами, та летуна бельгійської лінії Сабена за те, що вони незаконно перевозили діаманти до ЗДА. Досі вони привезли діямантів на суму 233,230 долярів.

● **120 корейських воєнних сиріт** отримує допомогу від уряду Об'єднаних Націй „Офіс оф Вакешіонел Реґабілітейшен". Діти знаходяться в тяжких умовинах в Сеулі. Серед них є каліки.

● **Збудовано новий турбомотор**, що може бути пристосований до найрізніших завдань, — найперше, звичайно, для обслуговування літаків. Сила нового мотору — 2,000 кінських сил.

В СВІТІ

● **40.000-60.000 німецьких полонених** все ще перебуває в совєтському полоні — заявив один німець, який тільки вернувся з Совєтів до Німеччини. В його одному тільки таборі було 8,000 різнонаціональних полонених. Німці нараховують своїх людей в совєтських таборах на 102,000, а Совєти признаються лише до 13,800, що їх відсилають. Повороті оповідають жахливі історії про поведінку в тих таборах.

● **Італійська християнсько-демократична партія вибрала** колишнього кількакратного прем'єра Де Ґаспері своїм політичним секретарем. Іншого кандидата не було. Цей вибір підкреслює антикомуністичний характер партії.

● **Тіто**, у промові до „Ліги Протифашистських Жінок", закликав югославських жінок боротися з впливами Церкви і поборювати священиків, як є „ворогами народу".

● **Взаємини Югославії з Болгарією** і Альбанією знову попсувались. Переговори з Альбанією про ліквідацію прикордонних інцидентів перервано. Югославія оскаржує Болгарію окремою нотою у „ворожості".

● **Болен, американський амбасадор у Москві**, прилетів до Ню Йорку і негайно відбув до Вашингтону на нараду з державним секретарем Дж. Ф. Даллесом. Він заявив, що за декілька днів вертається назад до Москви.

● **Ватикан потвердив новою офіційною заявою принципове** становище Католицької Церкви проти всякого плянового мордування народин, називаючи це злочином проти природи.

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДОГОВІР З ЕСПАНІЄЮ

З'єдинені Держави Америки підписали минулої суботи давно сподіваний та широко обговорюваний оборонний договір з Еспанією. Цей договір дає Америці право на „спільне користування" еспанськими морськими базами на побережжях Атлантійського океану та Середземного моря, як теж авіяційними базами на цілому еспанському просторі. Всі ці бази будуть американським коштом та американськими спеціялістами, хоч і еспанськими робітниками, відповідно розбудовані та достосовані до модерних оборонних потреб, але формально перебуватимуть під еспанським прапором та еспанським командуванням. Спосіб американського користування ними встановлено нез'ясованим ближче в тексті договору „спільним порозумінням". Крім розбудови й поліпшення баз, на які будуть використані спеціяльні фонди, ЗДА зобов'язалися дати Еспанії ухвалену вже Конґресом допомогу в сумі 226 мільйонів долярів, з чого 85 млн. мають бути використані на господарську й 141 мільйон на військову допомогу, переважно на модернізацію еспанської армії та її озброєння, розбудову шляхів і т. п.

Американська преса й публічна опінія віддає тому договорові багато уваги, оцінюючи його під двома кутами: стратегічним і політично-моральним. Щодо стратегічної оцінки договору майже немає розбіжностей думок. Всі однодушно визнають, що він має рішальне значення для скріплення оборони атлантійського й середземноморського просторів. Відповідно розбудовані еспанські бази, рівночасно із змодернізованою еспанською армією, дають цілій західньо-европейській оборонній системі величезну опору та замикають її ланку вздовж цілого західнього кордону Совєтського Союзу. Стратегічне значення еспанської участи в оборонній системі Заходу за посередництвом американсько-еспанського договору мусіли безсумнівно й найбільш переконливо виказати військові фахівці й стратеги в своїх свідченнях перед Конґресом, поки ще були ухвалені відповідні фонди на допомогу Еспанії.

Натомість виразно помітний поділ думок і опінії щодо морально-політичного значення еспансько-американського договору. Частина американської преси, включно з „Н. И. Таймсом", визнаючи стратегічну потребу того договору, все ж таки ставить під поважний сумнів його політичну доцільність. При цьому покликаються на резолюцію Об'єднаних Націй з 1946-го року, яка засудила еспанський режим, як „фашистський", і закликала всіх членів ОН до дипломатичного бойкоту Еспанії. Пригадується теж, що теперішній еспанський режим ген. Франка був встановлений при допомозі Гітлера та Муссоліні і що теперішній договір остаточно виключає будь-які можливості зміни того режиму внутрішнім порядком. В загальному, ця частина преси оцінює договір як „конечне зло" і порівнює його з таким же „злоконечним" порозумінням, чи бажанням порозуміння Заходу з комуністичним диктатором Юґославії, Тітом.

Друга частина американської преси й опінії прийняла договір майже з ентузіязмом, як велику не тільки стратегічну, але й політичну та моральну перемогу Заходу над большевизмом. При цьому пригадується, що згадувана резолюція в Об'єднаних Націях була накинена Заходові большевицькою Москвою та її свідомими або спантеличеними західніми попутниками. Джан О'Коннел, вашинґтонський закордонно-політичний коментатор „Дейлі Ньюз", в додатку пригадує, що тоді, коли Америка погодилась на резолюцію ОН, в Державному Департаменті ще сидів Алджер Гіс, який тепер сидить у в'язниці, що в американській делеґації в ОН мала рішальний голос п-ні Рузвелт, яка за часів урядування свого чоловіка, пок. президента Рузвелта, ввела до Білого Дому не одного „спеціяльного" прихильника Совєтів, а справу оборони „еспанської демократії" вели тоді „Бриґада Линколна" та десяток інших „американських" комітетів, які сьогодні є на списку підривних організацій, що його проголосив Департамент Справедливости.

Таке одностайне признання стратегічної вартости договору з Еспанією та половинне признання його політичної й моральної вартости, як теж реакція Москви й її „проґресивних" ступайків на Заході, переконує, що оборонний договір з Еспанією був правильним та мудрим кроком нашого уряду і укладено його в інтересі нашої країни й очолюваного нею вільного світу в теперішніх заходах оборони проти комуністичної агресії. Проти договору з Еспанією, яка не має стільки всього населення, скільки Москва вимордувала, кричать найголосніше ті, що „в ім'я миру" пропонують переговори й порозуміння з Москвою.

Грошові клопоти президента ЗДА

Президент З'єдинених Держав дістає річної платні 150 тисяч долярів. Тому, коли б сказати комусь, що він мусить до цієї платні докладати з власних грошей, то це звучало б щонайменше дивно, а вже для европейця — неймовірно. Проте так воно є: президент Д. Д Айзенгавер не може „прожити" з своєї законом встановленої платні і рахується з тим, що чотирилітній період його перебування в Білому Домі коштуватиме його кругло 100,000 долярів. А що Д. Д. Айзенгавер є, як на американські поняття, людиною тільки заможною, а не багатою і ніяк не належить до мільйонерів, то докладання до президентської платні не може бути йому байдуже. Як же дістеся, що 150,000 долярів — це замало?! І навіть не 150,000, а 160,000, коли додати можливий (але ніяк не вищий) дохід з інвестиції його приватного капіталу. Свій маєтковий стан Д. Д. Айзенгавер проголосив у детальному публічному звідомленні під час виборчої кампанії. Він дістав (нетто, після відтягнення податків) 476,000 за свої воєнні спомини, що появились п. з. „Хрестоносний похід в Европі". За 44,000 долярів купив фарму у Пенсилвенії.

Але з отих 160,000 долярів прибутку він платить 92,000 дол. податку і йому залишається „чистих" 68,000. Це теж гарні гроші, але не для президента З'єдинених Держав. Його попередник Труман був у кращій ситуації, бо він мав 100,000 платні і 50,000 „на репрезентацію", звільнених від податку. Тому Труман навіть заощадив деякі гроші. Після реформи президентської платні на некористь голови держави, деякі приятелі нинішнього президента, що знають економіку Білого Дому, перестерігали його, що на випадок перемоги у виборах він платитиме за цю високу почесть не тільки своєю працею, хистом, зусиллями і нервами, але й — готівкою. І він дійсно робить це тепер, при чому обраховують, що перший рік його президентування закінчиться з дефіцитом його родинного бюджету на суму кругло 25,000 долярів. Як це можливо?

Дуже просто. Президент ЗДА має помешкання „задарма". Але це помешкання, Білий Дім у Вашинґтоні, складається з 128 кімнат. Такий палац вимагає коло 30 осіб прислуги і коло 40 осіб інших робітників — монтерів, городників, шоферів і т. д. Кухня для всіх них і платня покривається з приватної кишені президента. Найдорожче коштує йому примус жити на життьовій стопі коронованих осіб. У Білому Домі не переводяться менше і більше достойні гості. Всі ці сніданки, обіди, бенкети — це прийняття, що за них платить президент і що коштують великі гроші. Президент мусить мати повні шафи ґардероби, але вона ще не така коштовна, як ґардероба дружини президента, що є „першою пані" в державі і своїми одягами, сукнями й хутрами, мусить відповідати останнім вимогам найдорожчих домів моди. Перша леді такої великої держави не може теж соромитись на офіційних прийняттях своєю бужутерією. Буває, що президент і його дружина двічі й тричі на день мусять переодягатись відповідно до нагоди. Після кожної такої зміни одяг підлягає контролі, чи треба його дати почистити й відпрасувати, чи — викинути геть. Телефони й депеші приватного характеру йдуть на приватний рахунок. Так само безліч дарунків, що їх мусить робити президент або його дружина: приятелям, прибічникам, службі, на перерізні добродійні цілі, при найрізнородніших роковинах і інших нагодах. Партійна каса ковтає теж вічно нові внески від президента, з його власної кишені. Він мусить платити свої асекураційні премії. Зате не платить подорожніх рахунків, бо на це дістає окремо 40,000 долярів річно, але з цих грошей не бачить ані сотика, бо рахунки оплачує безпосередньо скарбник. Також удержання і обслугу його літака оплачує держава. Яхти президент зрікся, щоб заощадити державі 60,000 долярів. Привілеєм преидента є численні дарунки, що їх він дістає у вигляді харчів, одягу, спортового приладдя від різних фабрик і фірм.

Президент Айзенгавер має це „щастя", що не мусить платити стейтового доходового податку в Ню Йорку, бо хоча він формально рахується мешканцем Ню Йорку (тому приїздив сюди з своїх вакацій з Колорадо, щоб зареєструватися особисто для права голосувати у виборах на мейора міста Ню Йорк), проте мешкає тут менше, як 30 днів у році. Тому, що його вибрали виконувати певний державний уряд, то він не платить теж додаткового доходового податку в Дистрикті Коломбія. Він зменшив би свій хатній дефіцит, коли б обмежив видатки. Трудноші тут подібні, як з обмеженням державних видатків: кожна така редукція, корисна бухгальтерійно для бюджетової рівноваги і для кишені, має якісь неґативні сторінки. В даному випадку такі редукції відбивалися б на престижі президента, бо меншували б його репрезентаційні потреби, іноколи репрезентаційний блеск, необхідний при зустрічах із закордоном.

Зрештою, це не перший президент ЗДА, що має фінансові клопоти, зв'язані з його становищем. Ген. Уліссес Грент залишив Білий Дім фінансовим банкротом, хоч його первісну платню 25,000 долярів підвищили йому на 50,000. В. Г. Тефт мав уже 75,000 долярів платні і заощадив 25,000, бо не платив прибуткового податку. Вудров Вилсон оплатив із власної кишені деякі рахунки, що залишились з часу його урядування. Герберт Гувер і Френклін Рузвелт не журилися видатками, будучи багатими людьми. Можливо, що держава прийде з допомогою президентові, знаючи його клопоти, і перейме, напр., оплачування харчів для служби в Білому Домі. Все одно „посада" президента не є для Д. Д. Айзенгавера „доходовим бизнесом".

Комунізація Азії

Комуністична проблема в Кореї, Індо-Китаї, на Малях, Індонезії і ріст комуністичних впливів в суміжних з ними країнах поставили Азію в центрі світових подій. Нинішня сесія ОН займатиметься головно проблемами Азії, американські дипломати й політики один за одним вирушають в мандрівку азійськими країнами, щоб на місці вивчати ступінь комуністичної загрози.

Наявна ситуація в Азії не є ніякою несподіванкою. Це не є система місцевих конфліктів, витворених місцевими обставинами. Сьогоднішню ситуацію в Азії витворила довга, настирлива і підступна політика, керована Москвою. Це є реалізований плян частини загальної „світової пролетарської революції", мета якої — встановити комуністичну диктатуру у всьому світі. В досягненні цієї мети Ленін особливу надію покладав на людські резерви Росії, Індії і Китаю.

Комунізацією азійських просторів керував Комінтерн, а місцеві комуністичні організації були лише слухняними виконавцями його інструкцій. Централя Комінтерну в Москві займалася вишколом комуністичних провідників для Азії, вона брала на своє утримання цілі зграї пропаґандистів, ватажків комуністичних партизанських загонів. Не буде перебільшенням, коли скажемо, що однією з головних причин злиденного життя підсовєтського населення є велетенські матеріяльні ресурси, які витрачає Москва на утримання світового комуністичного руху.

Вже тридцять років Москва послуговується однією і тією тактикою для ширення комунізму. Ця тактика зводиться ось до чого: комуністи мусять виступати, як патріоти, що борються за національну незалежність своїх народів, вони мусять просякати в націоналістичні організації з метою захопити їхній провід і скерувати їхню діяльність в корисний для комунізму бік, вступати в бльоки з національними партіями, щоб за їхньою допомогою прийти до влади, а, прийшовши до влади, винищувати своїх спільників у боротьбі, як „ворогів народу". Ось зразки інструкцій, які дав 6 конґрес Комінтерну в 1928 році окремим азійським компартіям. В Кореї „комуністи мусять посилювати свою роботу в рядах пролетаріяту... У всіх існуючих масових організаціях мусить бути закріплений комуністичний вплив"; створити „бльок революційних елементів під пролетарським комуністичним керівництвом, критикуючи при цьому нерішучість і вагання дрібнобуржуазних націоналістів..." В Індонезії комуністи мусять працювати „у всіх національних організаціях, де комуністична партія повинна створювати фракції і згуртовувати навколо них національно-революційні елементи".

В 1923 році Комінтерн наказав комуністам Китаю, з огляду на неприятливу для них ситуацію, не виступати самостійно під комуністичними гаслами, а йти до націоналістичної партії Гоміндан, щоб розкладати її зсередини, впливати на Гоміндан, щоб він об'єднував свої зусилля „з зусиллями Совєтської Росії для спільної боротьби проти европейського, американського і японського імперіялізму". Комуністам всередині Гоміндану Комінтерн наказав протидіяти заграванню Гоміндану з силами, „ворожими до пролетарської Росії".

Через маскування під національних героїв комуністи в Азії спромоглися так міцно закріпити свої впливи. Кожний свій успіх в одній частині Азії вони розглядали, як базу для дальшого поширення комунізму. Вже перед 1930 роком в Китаї існували райони, опановані комуністами, які Комінтерн називав „бойовим прапором всіх повсталих проти імперіялізму поневолених народів Сходу". В 1927 році про події в Китаї Комінтерн писав: „Рух в Китаї без сумніву має всесвітньо-історичне значення, він показує, які велетенські на Сході резерви пролетарської революції".

Не підтримані в своїй боротьбі за національну незалежність західніми демократіями, народи Азії стали жертвою провокативних дій Москви, яка заговорила до них зрозумілою мовою. Але не щоб допомогти, а щоб загнати в ще жахливіше колоніяльне рабство. Тому сьогоднішня траґедія Азії є подвійною: вона прийшла до неї з двох сторін — від збайдужілого та недалекозорого Заходу і від невгамовного поневолювача — Росії. (Л Л)

Німецька загадка

(Від нашого кореспондента з Лондону)

Недавно в щоденнику „Манчестер Ґардієн", після перемоги Аденауера у виборах до парляменту в Західній Німеччині, була вміщена така карикатура: ліворуч Джан Фостер Даллес тримає на шнурках дві собачки, які біжать перед ним. Легко пізнати в одній риси англійського бульдоґа, а в другій — французьку „Мар'яну". Третя собачка, з рисами Аденауера, ледве совуючи ногами від слабости, йде позаду. Праворуч на карикатурі Даллес годує німецьку собачку спеціяльними харчами. Далі на карикатурі бачимо, як та сама собачка („Аденауер"), набравшися сили і виросши, тягне за собою Даллеса, а за нею не встигають бігти англійський бульдоґ і французька собачка-Мар'яна, з кокетливо зав'язаною стрічкою між вухами.

Відомо, що перемоги Аденауера бажав Вашинґтон. Не з якихось особливих симпатій до теперішнього уряду в Німеччині, а з розрахунку: партія Аденауера приймає лінію спільної оборони демократичного світу проти московського імперіялізму. Аденауер не боявся, що ця політика згоди з західніми демократіями може зробити його непопулярним у Німеччині. (Покійний провідник соціял-демократичної партії Курт Шумахер називав часто Аденауера „союзницьким канцлером")...

Відомо, що найвизначніші колишні члени партії Гітлера не радили нікому голосувати за дрібні фашистські групи на виборах до парляменту, а тільки за християнсько-демократичну партію Аденауера. Аденауер поставив собі ціль — мати німецьку армію, включену в Европейську Армію, під спільною командою.

Це, з одного боку, викликає вдоволення в політичних колах Британії, але, з другого боку, дає причини до сумнівів. Найбільшу тривогу викликала перемога Аденауера у Франції. Між французами панує страх, що в господарській і мілітарній спілці західньо-европейських держав, Німеччина буде грати провідну ролю. Сам голова французького парляменту, старийЕрріо, хоче кликати Москву, щоб припинила холодну війну, дійшла до порозуміння чотирьох великодержав і цим способом відсунула потребу німецького зброєння. У Франції готові скорше прийняти Німеччину до Північно-Атлантійського Пакту, ніж бути разом з Західньою Німеччиною в одній Европейській Армії.

Тим часом, уряд Британії вважає, що сильна европейська армія була б ліпшою ґарантією для сусідів Німеччини. Тому, як ходять чутки, уряд Черчила дав зрозуміти в Парижі, що Британія може при певних умовах вступити сама в Европейську Армію. Не знати, наскільки ця чутка відповідає дійсності. Ясно, що таке запевнення могло б вплинути на рішення паризького парляменту про Европейську Армію, разом з Німеччиною.

Факти недавнього минулого, особливо рішальна участь теперішнього прем'єра сера Винстона Черчила в двох світових війнах проти Німеччини, показують, що ледве чи знайдеться між англійцями інший політик, який так глибоко знав би небезпеку німецького імперіялізму для народів Европи. Однак, треба признати чуття дійсности цьому політикові, коли він, уже в 1946 році висунув клич — вернути Німеччину в родину демократичних народів, в інтересі ліпшої оборони проти ще більшого імперіялізму — комуністичної Москви. Черчил, як і покійний Ернест Бевін, міністер закордонних справ у соціялістичному уряді Британії, вміє відділити елементи чуттєвого характеру від державних інтересів. Звичайно, матері в різних країнах Европи ще оплакують своїх дітей, що загинули в другій світовій війні, яку почав Гітлер, за згодою великої частини німецького народу. Але сама ненависть чи жаль до розбитого противника не може заступити фактів: замість розбитої імперіялістичної Німеччини виросла сила совєтської Москви, яка своїми господарськими можливостями і впливами в світі далеко перевищує Німеччину. Якщо є можливість до оборонної спілки вільних народів прилучити і вчорашнього смертельного ворога, то це мусить Британія робити.

Не бракує голосів у пресі цієї країни, що протестують проти участи Британії в Европейській Армії. Ось, напр., „Дейлі Експрес" з 18 вересня пише:

„Якщо Франція ратифікує договір, який озброїть Німеччину, то це її справа. І мабуть її похорон. Але нехай не буде участи Британії в цій божевільній авантюрі. Німці знову починають готуватися до хрестоносних походів. Вони хочуть ще раз об'єднати фатерлянд (батьківщину). Так, кожний знає, що настане, коли хрестоносна манера комбінується в Німеччині з могутньою бойовою силою. Треба надіятися, що Европейської Армії ніколи не буде. Мусимо мати рішення: коли б вона була створена, то Бретанія буде зовсім окремо від неї".

Звичайно, голоси преси не рішають справи. Англійці люблять дискутувати і прислухаються до дискусії, хоч би навіть були певні, що мають рацію. Це досвід політично виробленої нації: перевірити правильність своєї думки при зустрічі з протилежними арґументами. Во кожний пригадує союз Британії з СССР проти Німеччини. Чому не могло б бути навпаки, коли тепер Москва захопила більші території, ніж міг Гітлер?

П. А.

„ВТЕЧА" БЕРІЇ

Найбільшою сенсацією останніх днів, що облетіла буквально всі часописи світу, є „втеча" з Совєтського Союзу Лаврентія Берії, бувшого міністра внутрішніх справ СССР.

Одні газети в стриманому і недовірливому тоні, а інші з захопленням розписували подробиці зустрічі „таємничої особи" з аґентами американської розвідки. Переповідали заяви цієї особи про те, що вона, мовляв, взаміну за признання їй права азилю в ЗДА, ладна розкрити найбільші секрети Кремлю. Як виходило з одних газетних повідомлень, бувший начальник всесоюзного НКВД нібито перебуває в якомусь західньо-европейському місті, з других — опинився він аж у Південній Америці, а ще в інших — що він з парашутом спустився на територію Еспанії.

Як би там не було, але „справа Берії" не є просто собі газетною качкою — сенсацією задля сенсації. З офіційної заяви сенатора Мек-Карті виходить, що особа, яка називає себе Берією — чи справді є вона Берією чи самозванцем — таки існує. І з нею провадять чи провадили переговори, і її буцімто охороняють чи охороняли поліційні аґенти проти можливих замахів на її життя совєтських аґентів.

Знавцям совєтської дійсности й практики важко повірити в утечу Берії, натомість більше правдоподібно, що його вже давно немає на світі. Найбільше імовірно, що він був знищений ще перед офіційним проголошенням про його арештування. Та й зрозуміло: хіба ж таки відважилися б Маленков і компанія виводити перед суд цього „вірного сталінського соратника"? Як на большевицькі норми, біографія Лаврентія Берії просто таки блискуча. В 1924 році ніхто як він криваво здушив протикомуністичне повстання в Грузії, вистрілявши тисячі своїх земляків. Впродовж 15 років був найголовнішим начальником таємної совєтської поліції — першим чекістом СССР. З-під його пера вийшла історія компартії Закавказзя, за яку мав він спеціяльний респект від Сталіна.

Найближчі дні розкриють особу містифікатора, або взагалі розвіють цю таємницю навколо бувшого „міністра

(Закінчення на стор. 3)

Вол. Дорошенко

З МОЇХ МАНДРІВОК

(Зі спогадів)

(3)

І от, щоб заощадити собі цих тридцять копійок, переводчики старалися перекрадатися потайки від салдатів і цим нераз наражали на кулю „ошахрасного" ними пограничника й своє й чуже життя. Позатим були ці переводчики на свій лад людьми чесними. Не можна цього сказати про самих підприємців. Вони часто свідомо продавали революціонерів російській жандармерії, наперед повідомляючи її, кудою поведуть жертву.

В Підкамені я мусів пробути кілька днів, бо саме зайшли Зелені Свята й мій господар відмовився вести мене до Бродів. Мовляв, ґріх у свято їхати. Цілі свята мусів я просидіти в стодолі, між збіжжям, бо в хаті — казав господар — небезпечно: мене міг би хтось підглянути й вийшла б халепа. Так перебув я два, або й три дні на соломі, не знаючи з нудьги, що робити. Не свідомий галицьких порядків, я не відважувався вийти з своєї темниці, щоб дійсно не вскочити в яку біду. Правда, я міг би зайти, наприклад, до місцевого греко-католицького священика, але боявся натрапити на москвофіла, який чого доброго налякався б утікача з царського раю, якщо ще не нашкодив би. Я знав, що Брідщина це обшир москвофілів і вистерігався й показуватися на світ. І либонь добре зробив, що послухався свого господаря, бо як я довідався згодом у Львові, приграничні „старости" (щось як царські „ісправники"), по-головно поляки, не церемонилися з еміґрантами й часто на свою руку видавали їх російським властям. Казали навіть, що вони приятелювали з царською поліцією.

Добре ще, що вранці, по моїм прибутті, господар дав мені москвофільське „Русске Слово", сказавши: „Оце наша руська газета", а господиня, що видимо не спочувала кацапському письму, негайно наділила мене василіянськими виданнями з куцохвостою фонетикою, включно з „Місіонарем". Це була велика заслуга оо. Василіян, які через жінок поборювали москвофільство.

Згадана лектура й була моєю єдиною розвагою в стодолі, поки не стемніло.

Але як тільки минули свята, запряг мій дядько рано на зорі — години я не знав, бо в хаті годинника не було, а мій стояв, — свою шкапчину в драбиняк і повіз мене до Бродів, взявши з мене за це — проти умови з кременецьким жидом — два ринські.

Я прохав його завезти мене до якогось путящого заїзду в місті. Поклонник „Руского Слова" свято мені це прирік і завіз, як запевняв, до „найкращого" в місті готелю. Називався він „Американський Готель". Була це найгірша в світі буда, де на моє жадання дано мені „окремий покій" у подвір'ї коло виходка. Двері до цього „покою" не було нічим замкнути і до мене весь час раз-по-раз вдиралися без жадної церемонії різні молоді люди з настирливими просьбами, щоб я їм дав „русских папіророс".

Було їх коло кожного жидівського „готелю" в Бродах сила-силенна — цілі табуни. Вони швендяли туди й сюди, голосно джеркотали й розмахували руками, та таки найбільше їх товклося коло „американського" готелю, куди завіз мене підкамінський дядьо. Це були втікачі, що не бажаючи йти до війська, переходили через „зелену" границю й подавалися далі до Америки. Мабуть тому й готель де вони купчилися, мав назву американського.

Поїзд до Львова відходив десь коло полудня і я, щоб спекатися докучливих візиторів і з їх неменше докучливими питаннями: „А кагда ви переходілі ґраніцу?" — поснідавши, що міг дістати в готелевому „буфеті", пішов до міста не так подивитися на Броди, як розглянутися, де б можна розміняти російські гроші на австрійські.

Побачивши крамницю з вивіскою „Народная Торговля", я ввійшов туди й спитався, чи не міг би я тут чи деінде міняти російські гроші. На мене якось боязко, майже з перестрахом витріщили очі й завідатель і касієрка, заприсяглися, що вони грошей не міняють, та порадили зайти до сусіднього польського банку. Але й там не зміняли, тільки якийсь жид, що стояв поруч мене коло віконечка каси, побажав це зробити й сказав, щоб я йшов за ним. Не було ради і я, хоч з великою неохотою, — пішов за цим чоловіком. Він ішов наперед мене, я за ним. Ідемо, аж я зирк і бачу: контора „Австро-угорського банку".

Нічого не кажучи свому покутному міняйлові, я чим швидше шмигнув у цю контору й полагодив свою грошеву справу. Вийшовши, я посередника не бачив. Пошвендявшися трохи по вулицях, щоб забити час, я взяв фіякра й поїхав до свого знаменитого „готелю", щоб розплатившися за мешкання й їжу, їхати на двірець, який був досить далеко за містом. Але мені сказали, що господар на двірці, виладовує товари і що там він зо мною розрахується. Я не знав, як він виглядає, але мене потішили, що його легко знайду. Нічого було робити і я взявши свій пакунок, велів фіякрові їхати на двірець. Раптом серед дороги хтось свище, фіякер спиняється й до мене в повозку влазить якийсь молодий жид. Перше його слово було: „Ви вчера переходілі ґраніцу?"

— Цур тобі й пек! закляв я про себе, відгризаючися, як тільки міг, від нахаби, що не переставав засипувати мене нескромними питаннями.

Доїхавши так до двірця — в дорозі фіякер ще раз чи два брав нових пасажирів, хоч повозку я найняв тільки для себе, — я мерщій кинувся шукати свого готельника, щоб з ним розрахуватися. Бігаю сюди-туди, — хвороба його знає, де він є. Але й тут підвернувся якийсь жид. „Ви — каже — хатітє заплатіть за номер, — так вот хазяїн", і показав на якогось бородача, що відбирав чи надавав якісь пачки і скрині. Він дійсно, не тільки з вигляду, але й на ділі показався здирщиком, зажадавши від мене за пару годин пробутку в його смердючому заїзді аж два ринські за сам покій, а коли я зауважив, що це здирство, він відповів мені недвозначними погрозами. Безправний, — мусів я покоритись.

Довго й прикро було мені ждати на львівський поїзд. Нарешті відчинили касу — білет до Львова в мене в кишені й на серці стало якось легше, немов половина небезпеки минула.

Та ось прийшов поїзд „із Росії", і що ж я бачу: ціла купа жандармів у всій своїй красі й величі! І тут від них не втечеш! А що, думаю, як якась личина почне приставати до мене за документами й мене чого доброго віддадуть царським посіпакам?

Але ось я вже в вагоні львівського поїзду. Сюрчок — поїзд рушив і я легко зідхнув: тепер я вже справді був поза межами досягнення.

Кінець

НОВЕ ДОСЯГНЕННЯ ФІЛЬМОВОЇ ТЕХНІКИ

Від 16 вересня йде в нюйоркському театрі „Роксі" новий фільм „The Robe" (Одежа-Риза), про який критики висловлюються, що це „небувалий" або „найбільший" фільм від появи перших кінематографічних вистав в 1887 р. Коли фільмове підприємство „Твенті Сенчурі Факс Корпорейшен" у своїх попереджаючих оповістках виявило, що підготова до вистави „Ровб" ішла дванадцять років і що воно витратило на виріб фільму десять мільйонів долярів, то нічого нема дивного, що на американський прем'єрі з'явилося 12,000 осіб, з чого тільки 6,500 могли дістати місце в театрі, а решта ждала на свою чергу. „Ди Ровб" виставляється тепер теж в Европі.

Виставу відзначили своєю приявністю найвизначніші особи з артистичного, бизнесового, літературного й громадянського світу, даючи доказ, що вони вірять твердженням знавців, які на запрошення підприємства оглянули фільм і заявили, що випродукування цього фільму становить нову еру в цій ділянці.

Кожний фільм, як відомо, оцінюється з трьох точок зору: з уваги на зміст, на особи, що беруть участь у виставі і на технічний бік. Перші дві оцінки, кольорів залишаються в нім фільмі, як давніше, а новим приходить в техніці. Є це новий процес вистави фільму на сцені, званий „сінемаскоп". Кіноскоп дає природну злуду глибини й безмежну панораму. Це осягається через пристосування спеціяльних сочок, одної на самі камері, а одної на прожекторі. Тому, що цей технічний бік вистави вважається „революційним".

В засаді, при збиранні камерою сцен новим процесом, особи й предмети виходять дуже стиснениими, отже малі розміром на 35-міліметровім фільмі і щойно сочка, приміщена на прожекторі, побільшує звичайні предмети й особи на два з половиною рази. Ця метода дає спроможність зібрати велику кількість картин на малому місці і представити їх опісля на екрані у великих розмірах. При тому сцени й картини виходять так живо, що публіка мас враження, ніби вона не тільки бачить перед собою дійсність, але й сама бере участь в ній.

„Сінемаскоп" не треба змішувати з 3-вимірним фільмом, тобто з винайденою методою виставляти фільми в трьох розмірах, при чому глядачі мусять уживати спеціяльних окулярів. „Сінемаскоп" дає глядачеві нагоду бачити сцени власними очима й в природнім виді. Винахідником „анаморфічної" сочки для „сінемаскопу" вважається французький професор Анрі Кретієн і йому треба завдячувати новий процес у висвітлюванні найновішого фільму.

Коли „Твентіст Сенчурі Факс" вирішило ввести новий процес при виробі фільмів, воно мусіло пошукати й відповідну тему до фільму. Саме десять років тому появився в Америці повість Лойда К. Дуґласа, п. з. „Ди Ровб", яка йшла як „найкраща в продажу книжка" цілими роками. Підприємства Факса заплатило сто тисяч долярів власникам цієї книжки за право переробити повість на фільм. Сценарій написав Филип Донн, а для сцени пристосував його Джіна Каус.

Як сама повість, так і сценарій „Ди Ровб", „засновані на біблійному оповіданні з часів Христа й на Діяннях Апостолів, однаке це не біблійне оповідання, а радше повість з історії римської держави в часах, коли вже ломилася її республиканська форма й утривалювалася влада цісарів-імператорів, Тиберія Августа й Калігулі. Саме тоді жив Христос і почало поширюватися християнство в Палестині й в Римі.

На цьому тлі іде в повісті драма. Високий урядовець імперії, трибун Марцелій, син сенатора Галіо, залюблюється в виховапиці Тиберія, Діяні, яку бажав узяти за жінку пізніший імператор Калігула. Щоб позбутися Марцелія з Риму, постарався вислати його до Палестини для допомоги римському губернаторові Пилатові. Марцелій приїхав з своїм невільником Деметрієм до Єрусалиму саме в часі жидівського свята Пасхи і дістав наказ від Пилата допильнувати виконання смертного присуду трьох засуджених, між ними й Ісуса Христа. В повісті представлений Марцелій, як той, що прибив Христа на хрест, а опісля, під час гри сторожі в кістки, виграв одежу, в якій Христос ішов на розп'яття, несучи хрест і падаючи під його тягарем тричі. В обороні Христа від знущання вояків виступив Деметрій, який після розп'яття дістав на переховання одежу від Марцелія.

У хвилині смерти Христос простив своїм ворогам, серед яких був і Марцелій, що стояв під хрестом і був зрошений кров'ю Месії. Коли під час смерти повстала буря й відділ війська Марцелія повертався до казарми, Деметрій з обуренням виляв Марцелеві за розп'яття Христа, одначе, щоб врятувати свого пана від зливного дощу, кинув йому на плече одежу Христа. І в цій хвилині в Марцелія нарізла духова переміна, що спонукала його стати християнином.

Коли Марцелій повертав до Риму, вже за панування Калігулі, з ним приїхав апостол Петро, і тоді почало в столиці римської імперії поширюватись християнство, сполучене з муками перших християн. Між одним з перших мучеників був Деметрій, якого після мученичої смерти воскресив Петро в домі сенатора Галіо, у приявності Марцелія й Діяни. Марцелій, запідозрений у християнстві, був покликаний на суд перед Калігулю й признаний винним в зраді імперії. Запитаний, чи прийняв нову віру, Марцель признається до неї й виголошує проповідь проти неволі й неправди. Коли Марцелія виводять на смерть, до нього присідується Діяна, заявляючи, що вона його дружина, і вони обоє виходять з ясними обличчями і тріюмфальним настроєм. Так кінчається фільм.

Щоб виставити на сцені і зняти належно фільм „Ди Ровб", підприємство Факса підібрало найкращі артистичні й технічні сили. Як зірки виступають у фільмі: Ричард Буртон, в ролі Марцелія; Джін Сіммонс, в ролі Діяни; Віктор Матюр, в ролі Деметрія; Майкел Ренні, в ролі Петра; Джей Робінсон, в ролі Калігулі. Так само й інші ролі відіграні відомими артистами, а масові сцени вийшли просто імпозантно й роблять враження дійсности. Технічне виконання спочивало в руках вишколених знавців, а саме Франка Росса, як продуцента й Генрі Костера, як керівника-директора. Музику скомпонував Алфред Нюман, одначе в деяких місцях використано музику славних клясиків.

Незабутнє враження роблять масові сцени торгу невільниками на римській торговиці, і паніка серед вояків в хвилині смерти Христа, а тріюмфальний вихід на смерть Марцелія й Діяни, оточених хмарами, серед співу невидного ангельського хору до композиції Генделя „Аллилуя", утверджує видця у переконанні, про неминучу перемогу Вічної Ідеї й визволення людини з духової і фізичної неволі.

С. Д.

ДЖІН СИММОНС в ролі Діяни в першому „сінема-скопі" фільмі „Ди Ровб", — продукції „20 Сенчурі-Факс", що висвітлюється тепер в театрі „Роксі й Нью Йорку

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Політичне віче ООЧСУ

Після недавнього виступу в Филаделфії, п. Іван Вовчук завітав у неділю 27 вересня ц. р. до Нюарку з доповіддю п. н. „Політичні маневрі еміґрантщини". Виголосив її у рамках політичного віча, влаштованого місцевим відділом ООЧСУ. Мета віча була — за термінологією організаторів — „удержати єдність українського національного фронту на еміґрації та завернути УНРаду з фальшивої політичної дороги". В практиці це рівнялось іще одному повторенню відомих закидів на адресу Державного Центру УНР, безпідставність яких виказували офіційні повідомлення Українського Інформаційного Бюра при УНРаді.

Напочатку було на вічу біля 250 приявних, але більшість із них покинула залю ще перед схваленням резолюцій. — У дискусії над доповіддю прийняло участь 25 осіб. У тому числі помітна більшість висловлювалась похвально про працю Української Національної Ради й гостро засуджувала акцію проти неї п. Вовчука й його однодумців. У тому дусі забрали слово: Гладун, П. Приходько, інж. К. Приходько, д-р П. Богданський, д-р О. Утриско, д-р О. Слоневський, В. Дармохвал, інж. Я. Танцюра, інж. В. Сімянцев, Т. Станько, В. Стегач, д-р Р. Криштальський, Д. Папенко і інші. Дехто з цих дискутантів, хоч час кожного був обмежений до кількох хвилин, наводив уривки автентичних документів на доказ безпідставности закидів доповідача в сторону УНРади. Та прелеґент — виходило з його відповідей — надто не переймався виказаною в дискусії суперечністю між основними його твердженнями і реальними фактами. На заміт одного з дискутантів, що ніхто з представників УНРади не поклав підпису на будьякому зобов'язанні, суперечному з постановами 27 грудня 1952 р., доповідач відповів, мовляв „була така тенденція", наче доповідач мав й можливість провіряти невисловлені думки представників Державного Центру. На безліч важливих запитів прелеґент не дав ніякої відповіді. — Все ж декілька дискутантів одобрювали становище промовця. Були це: д-р Соколишин із Нью Йорку й місцеві члени ООЧСУ: В. Ворожник, В. Качмар, Миґаль, Андрюк, М. Семанишин, д-р П. Гайдучок, Ю. Кононів. До деякої міри піддержав п. Вовчука теж п. Василь Пасічняк. Але ніхто з них не вводив нових і оригінальних аспектів у проблему. Кожний повторював одну й ту саму нічим не доказану тезу.

Збори не вибирали президії. Проводив ними досить вміло заступник голови 1. Відділу ООЧСУ в Нюарку п. В. Пришляк.

О. Олесницький
С. Федів

Обурн, Н. Й.

Драматичний гурток

В житті нашого міста з великою симпатією треба відзначити працю драматичного аматорського гуртка при Відділі УКК.

Гурток складається з ідейної патріотичної молоді, що за короткий час поставила низку п'єс, між ними: „Запорожець за Дунаєм", „Ой не ходи, Грицю", „Лемківське весілля", „Орендар в клопоті", а також драму „УПА в Карпатах".

Гурток виступає не тільки в м. Обурні, але також виїздив до сусідніх міст, як Сиракюз, Рочестер і Елмайра.

Зібрані з вистав гроші гурток в цілості віддає на громадські цілі. Так, частину з них приділено на будову парафіяльної школи в Обурні, а решту вислано до Українського Народного Фонду.

Гурток має свою управу, до якої входять: А. Рочий — голова, С. Адамчук — секретар, Я. Сокирник — скарбник, Г. Мільчаковський — господар і Я. Шимінь — режисер.

Працю гуртка треба щиро привітати, як культурне заняття, що сприяє духовому зростові молоді і що є разом з тим розумною розвагою.

Спостерігач

Картерет, Н. Дж.

Вшанували пам'ять заслуженої громадянки.

Дня 29 серпня ц. р. упокоїлась у Возі Олена Волянська, дружина предсідника Т-ва „Запорізька Січ", Григорія Волянського, секретарка Сестрицтва Покрови В. М., видатна, хоч тиха, громадянка, патріотка і примірна мати та парафіянка.

На похорони, дня 2 вересня зібралась велика, жалобою вкрита, громада, яка віддала Покійній останню прислугу а її мужеві, дітям та внукам висловила сердечне співчуття. Смерть Покійної на 56-му році життя є великою втратою для всієї української православної парафії Св. Димитрія.

Після похорону його учасники зійшлися до Українського Павільйону і, вшановуючи пам'ять Покійної Олени Волянської, на заклик місцевого пароха, о. Йоана Гундяка, зложили пожертви в сумі $ 51.55, з якої на працю УККА призначено $ 25.

Покійна була членкою УНС від початку заснування Т-ва „Запорізька Січ", в якому членами є теж її діти.

Г. І.

Вступайте в члени УНСоюзу!

ПЛЯНУЮТЬ УКРАЇНСЬКИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ З'ЇЗД В КАНАДІ

Дня 1-го серпня ц. р. відбулася у Вінніпеґу, у приявності представника ЦЕСУС-а, нарада представників українських студентських організацій: „Альфа-Омеґа", „Зарево", „Обнова" та ТУСМ ім. Міхновського. У висліді наради вирішено склдикати у недалекому майбутньому І-й Красвий З'їзд Українського Студентства Канади з метою створення постійного репрезентативного й координаційного центру українських студентських організацій в Канаді та нав'язання співпраці з Центральним Союзом Українського Студентства, у якому об'єднане українське студентство інших країн.

Для підготовки І-го Красвого З'їзду Українського Студентства покликано до життя Підготовчий Комітет, у склад якого ввійшли по два представники від усіх вищеназваних організацій, як теж два представники від Т-ва Абсольвентів при „Альфа-Омеґа" та представник ЦЕСУС-а.

Цим закликаємо усі українські студентські організації, товариства, клюби й гуртки при канадійських університетах увійти у контакт із Підготовчим Комітетом З'їзду, пишучи на адресу:

Ukrainian Student's Congress Committee
Box 791, Winnipeg, Man.

За Підготовчий Комітет:
Віра Жаровська, голова;
Богдан Бoцюрків, секретар.

„День Невідомого Політв'язня"

„Після першої світової війни культ невідомого вояка був встановлений всіми вільними народами світу. В тому дусі людяности ми хочемо проголосити спеціяльний день пам'яти мільйонів відомих і невідомих політичних в'язнів багатьох народів світу" — сказано у відозві Вільної Міжнародної Федерації Колишніх Депортованих і Інтернованих В'язнів. Постанову про відзначування пам'яті замучених політичних в'язнів тоталітарних режимів прийняв ще Другий Конгрес згаданої Федерації у жовтні 1952 року в Римі. Цього року вперше ця Федерація звертається з закликом — піддержати її ініціятиву і щорічно відзначати щороку День Невідомого Політ-в'язня". На цей день вибрано 7 листопада тому, що „це — річниця початку нищення людських свобод комуністичним тоталітаризмом, це — початок народження системи, яка жорстоко і брутально нищить мільйони людських істот".

„День 7 листопада мусить бути днем, присвяченим нашим братам і друзям, що загинаються в умовинах терору, переслідування і страждань в тоталітарних тюрмах і концентраційних таборах по всьому світі. На цей день робимо паваy в нашому приватному житті, і, лишивши всі наші денні турботи, переносімось своїми серцями черезтюремні мури і колючі дроти концтаборів до них і з ними дивімось на світлі надії й символи кращого майбутнього". Як мету проголошення такого Дня Невідомого Політв'язня, Федерація подає:

„В день 7 листопада ми хочемо: а) віддати нашу пошану пам'яті невідомих політв'язнів, що віддали своє життя за нашу свободу, б) згадати тих, що страждають за свої ідеали і віру, за свою любов до великої людської свободи — свободи й справедливости і в) пробудити людське сумління в усіх людей у світі і вказати їм на потребу боротися проти терору, щоб покласти кінець людському приниженню".

Головою Міжнародної Федерації Політв'язнів, до якої належить і ДОБРУС, є д-р Ярослав Профоус.

Український Літературно-Мистецький Клюб Нью Йорк, вул. 2-га

В Літературно-Мистецькому Клюбі в Нью Йорку виступить в найближчу п'ятницю 2 жовтня проф. Михайло О. Ветухів з докладом: „Мої враження з подорожі по Европі". Початок в 8 год. веч.

З Листів до Редакції

Шановний Пане Редакторе!

Дозвольте мені, людині нефаховій, на сторінках Вашого часопису подати певне зауваження з приводу концерту хору „Думки" з дня 26-го вересня ц. р.

Програма концерту відзначалася широкою і різнородністю. Тому було трохи дивно, що в тій програмі не знайшлося місця для композитора - нюйорчанина, М. Гайворонського, що одже ж є знаний і цінений всюди там, де є українці, тим більше тут, в Нью Йорку.

Не можу цього факту пояснити собі ніякими міркуваннями, бо ж, припускаю, що напр. замість The Beautiful Blue Danube, Штравса більше на місті було б подати таку всеукраїнсько знану річ Гайворонського як „Їхав стрілець на війноньку" або „Живи, Україно".

З пошаною
Н. П. Г.

АМЕРИКАНСЬКА ЕКСПЕДИЦІЯ ЗНАЙШЛА ГРЕЦЬКУ СВЯТИНЮ З-ПЕРЕД 2,500 РОКІВ

Американська наукова експедиція Нюйоркського університету знайшла на острові Самотраке, руїни грецької святині, яка була збудована 700 років перед народженням Христа. Д-р КарлЛіман з Нью Йорку твердить, що в цій святині греки відправляли нічні тасмні богослужби, про які згадується, що вони відбувалися в Атенах, але там досі не віднайдено подібної святині. Віднайдена на острові Самотраке святиня стояла біля статуї Ніке, що зберігається в Люврському музеї у Франції. Д-р Ліман каже, що грецькі обряди „випробування" зв'язані були з визнанням гріхів, і їх треба було затримувати в таємниці. В латинській мові цей обряд називали „сакраментум".

„ВТЕЧА" БЕРІЇ

(Закінчення зі ст. 2)

терору". А проте, якби навіть припустити, що Берія живий і, чи то використовуючи свої особисті зв'язки в НКВД, чи то з поміччю агентів будьякої держави, втік на Захід, — можна сумніватись, щоб він аж так добивався признання йому права азилю від американського уряду. Лаврентій Берія, без сумніву, мав не одну адресу вірних чекістів, до яких би звернувся і які напевно зуміли б надовго заховати його від малєнковських переслідувачів.

Припускаючи ж, що Берія втік, помилково було б думати, що він, щойно переступивши кордон на Захід, перестав бути сталінським вірним учнем, випробуваним чекістом, ствідсотковим большевиком — і так собі просто з місця вирікся комунізму. Та й навряд чи міг би цей масовий убивця, на совісті якого мільйони закатованих ним жертв, сподіватися на те, що будь-яка держава світу схоче прийняти його до себе, як рівноправного громадянина. А навіть і діставши право азилю, жадного дня не почував би себе в безпеці, бо не лише малєнковські аґенти шукали б можливости з ним розправитись.

Зрештою, нелогічно було б думати, що, діставшись безпечне місце, Берія відразу ж розкрив би свою присутність чи то в Европі чи в Америці, звертаючись з просьбою признати йому право захисту і тим приречуючи до своєї особи уваги цілого світу.

Кореспонденти европейських і американських газет із захватом розписували, як то Берія — в подяку за признання йому права азилю — розкриє всі таємниці Кремлю і цим відсуне від світу загрозу нової війни. Адже в його руках було все — військова розвідка, продукція атомової бомби, правда про водневу бомбу в Совєтах, пляни „світової революції" і найближчого II етапу — третьої світової війни. Пригадати б сенсацію, що свого часу сколихнула світ, у зв'язку з висилкою за межі Совєтського Союзу „творця жовтневої революції" і найбільшого після Леніна большевика — Льва Троцького. Чи зрадив він комунізм? Чи розкрив стратегію большевизму? Він і в Мехіко снував червоне павутиння, аж поки не проломили йому черепа сталінські висланці й не викрали тепер навіть його попіл.

Так само, як не зійшов зі своїх комуністичних позицій Троцький, так не вирікся б комунізму і Берія, якби втік поза межі засягу московського Політбюра.

Вигнання Берії з найвищих постів у партії й уряді — лише наслідок особистих порахунків і боротьби за владу. В зраду Берії, в те, що він став „аґентом чужоземних розвідок" і вкинувся в „націоналістичну єресь" мало хто повірив в Совєтському Союзі, і мало хто в світі. У зв'язку з цим набігає резонне припущення: чи не спрепарована справу „втечі Берії" в кремлівській лябораторії? Чи не пущено звідтам цю качку, враз із якимсь містифікатором, з наміром захитати недовір'я до офіційного повідомлення про всі його смертні гріхи, що їх він нібито допустився проти партії і уряду. Ачей Малєнков мусить же таки хоч трохи рахуватися з опінією своїх п'ятих колон, розкиданих по всіх континентах. Пущена в обіг чутка про втечу Берії і про те, що він нібито пропонує свої послуги „чужоземним розвідкам", згоджуючись розкрити всі кремлівські секрети особисто Мек-Карті — якраз би й потвердила офіційне обвинувачення його як аґента чужоземної розвідки.

Є на світі такі речі, про які й не снилося філософам — як казав невмирущий Шекспір.

В. С-ко

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ В РАЧЕСТЕР

(Закінчення зі стор. 1-шої)

волю", що відтягне з поневолених країн елементи збройних сил..."

„Іншими промовцями на зібранні — продовжує газета, — були: заступник посадника (Рачестеру) Норман А. Кречнер, старший стейтовий командант Ветеранів Закордонних Воєн Лїонард Л. Шіффелін, Михайло Снилик, Василь Гуссар і Михайло Пізнак, адвокат з Ню Йорку. Зібрання попередив похід, в якому взяло участь 34 українські організації Рачестеру і під час якого зложено вінок біля пам'ятника Незнаного Вояка. В чотирьох резолюціях зібрання рекомендувало американський спротив комунізмові в' Східній Німеччині та проти Червоного Китаю; закликало Сенат прослідити російську народовбивчу практику в Україні; закликало до ратифікації конвенції ОН проти народовбивства та закликало американців допомогти поневоленим народам в їх боротьбі за волю та національне самовизначення."

Стільки про маніфестацію в місцевій американській газеті, в якій поміщено теж велику фотографію з маніфестаційного походу.

Адв. М. Пізнак, промовляючи англійською мовою, окремо підкреслив, що українці не потребують тепер прилучуватись до протикомуністичних акцій, бо вони таку акцію розпочали й ведуть перші й зокрема вели її 20 років тому, коли світ ще не бачив тої страшної комуністичної загрози, перед якою він стоїть сьогодні.

Додатково довідуємось, що місцеві власті поставились дуже прихильно до тієї маніфестації, і не тільки дозволили вийнятково на похід головними вулицями міста в суботу, але й були замкнули для звичайного руху Вашингтонський парк, де відбувалось зібрання. В маніфестаційному поході, прикладно зорганізованому, несено багато транспарентів з відповідними написами й закликами. Був теж приготований на плятформі вантажної автомашини живий образ, що представляв чотири головні періоди з української історії: княжий, козацький, стрілецький та теперішній — упівський. В поході йшли теж священики з обидвох місцевих православних та католицької Українських Церков. Окрему увагу звертали в поході діти в національних одягах, пластуни в одностроях та вишикувані сумівці. Весь час грала оркестра СУМА з Боффало. Маніфестацію в парку відкрив англійською мовою голова Маніфестаційного Комітету В. Попович, а українською мовою заст. голови М. Снилик. Резолюції відчитав головний радний УНСоюзу Василь Гуссар.

Вступайте в члени УНСоюзу!

Хроніка українського життя
В Австралії

АРХИЄПИСКОП ПІВДЕННОЇ АВСТРАЛІЇ НА УКРАЇНСЬКІЙ СЛУЖБІ БОЖІЙ

На українській греко-католицькій Службі Божій був присутній архиєпископ Південної Австралії, д-р Біович.

В проповіді архиєпископ виявив чимале знання історії нашого народу і Греко-Католицької Церкви.

„Ми австралійці — говорив він — є молода нація. Ви українці — це давня нація з власною історією, літературою, архітектурою, і понад все, з власною релігією.

В цих днях ми переживаємо велике переслідування Церкви і її вірних так, як це було в початках християнства.

Десять українських єпископів — це перша жертва, жертва, що її склав український нарід в найновішому переслідуванні християнства.

Я читав білу книгу про релігійні переслідування в Україні, в якій описані великі переслідування, що їх зазнала Українська Католицька Церква, її єпископи, вірні і нарід.

Нічого отже, дивного, що ваші терпіння і жертви, що ви їх принесли в боротьбі за релігію, викликують симпатії і любов до вас".

У Франції

УКРАЇНСЬКО - КОЗАЧА ДРУЖБА

На запрошення членів Козачої станиці (отаман Б. Бабкін) та Філії ОУРФ у Везін-Шалет прибув з Парижу від Козачого Центру полковник Е. Костюк, який зробив доповідь на тему: „Волго-Донський, Південно-Український та Північно-Кримський канали" — для великого числа слухачів, членів Організації Українських Робітників у Франції, козаків і членів Військового Т-ва.

Після доповіді прелегентові та слухачам дякували отаман станиці, а від ОУРФ — п. п. Красовський і Швець. Присутні довго не розходилися, ведучи спільні дискусії до пізнього вечора.

У щирому розумінні всіх справ обох народів козаки самостійники й українці у Везін-Шалет скріплюють свою дружбу.

ЕВРОПЕЙСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ТУСМУ

В днях 8—10 серпня 1953 року відбулася в Штрасбурзі у Франції Европейська Конференція Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського, на яку прибули делегати з Німеччини, Франції, Бельгії та В. Британії.

Конференція перевела деякі зміни в статуті товариства, вибрала новий склад Головної Управи й внесла низку постанов щодо організаційної й видавничої діяльности. Зокрема обговорено справи зв'язані з видавництвом квартальника „Фенікс" та з поглибленням ідеологічної і студійної праці в рямках Товариства.

До складу нововибраної Головної Управи ввійшли: д-р Г. Васькович — голова, інж. М. Ґалів — секретар.

ІЗ СОВЄТСЬКОГО ПОБУТУ

ПРОКУРОРСЬКИЙ ТУПИК

Здавалося, що цей день не віщував нічого особливого. У вікно було видно, як на міському стадіоні спокійно пасуться, топчучи зелений трав'яний килим, корови. На столі голови виконкому міськради так і лежала нерозв'язана заява жителів привокзального селища, зміст якої зводився до короткої, але настійної вимоги: „Дайте і нам електрику!". На стіні висів графік ремонту жител, що показував виконання пляну ледве на одну третину.

А тим часом саме цього дня сталося щось незвичайне. Недарма такі стурбовані були голова виконкому Золотоніської міської Ради І. П. Рибцов та його заступник — завідувач відділу комунального господарства П. Я. Коробцов. Вони ніяк не могли збагнути, чому так розгнівався районний прокурор тов. Скиба.

— Може, це він з приводу ремонтних справ? — здогадувався голова.

— Що ви, Іване Петровичу, хіба уперше в нас плян тес... А що дахи протікають, то так було і торік, і позаторік, — відказав завідувач комунгоспу.

Обом ясно було лише одне: прокурор серйозно зацікавився якоюсь важливою справою і оголосив протест. Не дурно ж і Рибцова, і Коробцова викликають в райком партії.

— Що ж ви, товариші, творите? — сказали викликаним у райкомі. — Прокладаючи нові вулиці, нехтуєте інтереси жильців? Треба розбиратися!

При цій розмові був присудній і районний прокурор. Він послався на історію з Шепелівським провулком.

Саме ця історія, як з'ясувалося, і була причиною, яка порушила спокій і керівників виконкому міської Ради.

Ще 1 квітня 1949 року виконком, заслухавши інформацію інженера-архітекта, відзначив у своїй постанові, що прокладення Шепелівського провулку між вул. Шепелівською і вул. Леніна відповідає генеральному плянові міста і дасть змогу використати значні площі землі під забудову.

З того часу на новосплянованому провулку вишикувалося 16 будинків. Оселилися і живуть в них десятки робітників, службовців. Самих дітей шкільного віку є там до тридцяти. Але провулок досі лишається тупиком. Він не дійшов до вулиці Леніна на десяток метрів, зупинився перед смужкою присадибної землі. І ось дітям, щоб потрапити до школи, треба пройти манівцями добрий кілометр. Щоб потрапити до крамниці — вона на вул. Леніна — знову той же маршрут.

Куди тільки не зверталися жителі провулку. Вони навіть віднесли листа редакторові районної газети. Але лист той світу не побачив, а становище не змінилось.

Комісія, яка на вимогу жителів провулку цими днями побувала на місці, виявила цікаві подробиці цієї історії.

Провулок і вулиця Леніна фактично розділені грядкою огірків. Посадила їх Мотря Василівна Кириченко. Це та сама бабуся, на порушення інтересів якої посилався прокурор у райкомі партії.

Коли ж Мотрі Василівні прочитали постанову виконкому міської Ради, ухвалену в 1949 році, вона здивувалася.

— Є така постанова? — по павзі мовила вона. — Не знала. Це інша річ! Садиба в мене простора — вистачить.

Версія прокурора про те, що бабуся Кириченко категорично заперечує проти продовження провулку через її садибу, відразу завалилась. Але чому ж він так завзято протестував і протестує зараз проти виходу провулку на вулицю Леніна? Виявилося, що тов. Скиба піклувався про інтереси ще одного жителя — сусіда громадянки Кириченко. В сусідній садибі, вказував прокурор, немає доброї огорожі, нових воріт і т. п. А там — садок, де ж гарантія від розкрадання яблук, груш?

Такий ультиматум прокурор і поставив працівникам міської Ради: спершу споруdіть новий паркан, ворота, хвіртку, тоді й провулок прокладайте повз цю садибу.

На початку травня цього року, коли бригада фахівців комунгоспу ще раз спробувала розмітити в натурі з'єднання провулку з вулицею, до неї власною персоною з'явився прокурор. Він нагадав свою вимогу. Тоді завідувач комунгоспу тов. Коробцов наказав бригаді роботу припинити.

— Дітям до школи далеко ходити? — саркастично перепитав прокурор. — Знаємо ми цих дітей. Їх чужі груші ваблять.

Кому ж належать ці груші? Виявляється, сусідом бабусі Кириченко, який користується садибою з яблуками і грушами, — є ніхто інший як сам... Дмитро Йосипович Скиба.

На протест прокурора зважили, і провулок так і лишили тупиком. Оскільки ж такі принципи плянування тут спостерігаються вже не вперше, жителі Золотоноші серйозно побоюються: коли так піде й далі — місто може перетворитися в суцільне плетиво тупиків.

Сергій Хейло.
(„Радянська Україна").

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БРУКЛИН, Н. Й. — Місячні збори Т-ва ім. Б. Хмельницького, відд. 158 відбудуться в п'ятницю, 2. жовтня, о год. 8. ввечорі в Укр. Нац. Домі, 216 Гренд вул. Кожний член повинен обов'язково прийти, бо маємо важні справи до полагодження. — Уряд.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во Українська Січ", відд. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. жовтня, о год. 3. по пол., в залі Укр. Нар. Дому. Членські вкладки приймається вже від год. 11:30. Проситься членство прибути на збори. — Управа.

Посмертні Згадки

МИХАЙЛО СОКОЛОВСЬКИЙ, довголітній член Т-ва ім. М. Грушевського, відд. 150 У. Н. Союзу помер 20. вересня 1953 р., проживши 56 років. Родився в селі Горошова, пов. Борщів, Україна. Полишив в смутку дружину й замужну доньку. Похорон відбувся 24. вересня з греко-катол. церкви Івана Хрестителя на цвинтар St. Joseph's Cemetery у Pittsfield, Mass. — В. Й. П.!
В. Гуска, секр.

АННА ПАНАС, довголітня членкиня Т-ва ім. І. Франка, відд. 72 УНСоюзу в Тайтизвілл, Па., померла 17. вересня 1953 р., проживши 58 літ. Покійна походила зі села Голодівка, пов. Рудки, Галичина. Полишила в смутку 4 синів, 2 доньки і 2 внуки. Похорон відбувся 19. вересня з римо-катол. костела на параф. цвинтар. В. Їй П.! Уряд.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ЦЕНТІВ за виготовлення нової адресарної кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 3157. Заскочені.

SUDDENLY ORANDO'S SAVAGE BATTLE CRY SHATTERED THE FOREST STILLNESS AND WAS TAKEN UP BY THE HOWLING UTENGAS AS SPEARS AND ARROWS SHOWERED INTO THE RANKS OF THE STARTLED LEOPARD MEN.

TAKEN WHOLLY BY SURPRISE, THE LEOPARD MEN FLED QUICKLY UP THE TRAIL TOWARD THE BARRED VILLAGE GATE RELENTLESSLY PURSUED BY THE SAVAGELY YELLING, VENGEFUL UTENGAS

Нагло дикий бойовий крик Оранда стряс лісову тишу, і його підхопили ютенги, коли списи і стріли мов злива падали на ряди здивованих леопардолюдей.

Нападені зовсім несподівано леопардолюди швидко втекли вгору шляхом до замкненої брами села, безжалісно переслідувані мстивими ютенгами, що дико кричали.